

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра фінансових технологій і підприємництва

## КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Фінансовий менеджмент страхових компаній

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студента (ки) Філюта Даніел Олександрович  
(прізвище, ім'я, по батькові)

групи Ф.м-01/1

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.  
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на  
відповідне джерело \_\_\_\_\_

(підпис)

Д.О. Філюта

(ініціали та прізвище студента)

Керівник \_\_\_\_\_  
(посада, науковий ступінь)

(підпис)

І.Й. Плікус

(ініціали, прізвище)

Суми 2021

МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ  
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту  
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ  
Завідувач кафедри, д.е.н., проф.  
\_\_\_\_\_ Л.Л. Гриценко  
(підпис)  
«\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

## ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи магістра

Студент(-ка) групи Ф.м-01/1 інституту (центру) Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Філюта Даніел Олександрович  
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Тема роботи: Управління інвестиційним портфелем цінних паперів в умовах фінансової кризи

Затверджено наказом по СумДУ № \_\_\_\_\_ від «\_\_\_» \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Термін здачі студентом завершеної роботи «\_\_\_» \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

**Вихідні дані до роботи:** нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

**Зміст основної частини роботи** (перелік питань для розроблення):

Основна частина дипломної роботи складається з трьох розділів. У першому розділі розглянуті елементи державного управління страховим ринком.

У другому розділі методичні підходи управління діяльністю страхової компанії

У третьому розділі проведена оцінка ефективності діяльності страхової компанії.

Дата видачі завдання: «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

Керівник кваліфікаційної роботи: \_\_\_\_\_  
(підпис) (ініціали, прізвище)

Завдання прийнято до виконання «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

\_\_\_\_\_  
(підпис студента) (ініціали, прізвище)

## РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра на тему:  
Фінансовий менеджмент страхових компаній  
Філюти Даніеля Олександровича

**Актуальність обраної теми.** Страхування дає надійні гарантії відновлення порушених майнових прав та інтересів у випадках збитків, завданих пожежею, стихійним лихом, техногенними аваріями, транспортними аваріями та іншими непередбаченими обставинами. Аналіз фінансового менеджменту страхової компанії дає змогу оцінити тенденції її функціонування та конкурентоспроможності, причини такого рівня, визначити шляхи розвитку та вдосконалення умов страхового обслуговування.

**Мета дослідження** є вивчення теоретичних основ та економічної сутності аналізу фінансового менеджменту страхової компанії.

**Завдання дослідження.** Розкриття сутності фінансового менеджменту страхової компанії, дослідити перспективи розвитку страхового ринку України.

**Об'єкт дослідження** – аналіз фінансово-господарської діяльності досліджуваної страхової компанії та методика аналізу фінансових показників її діяльності.

**Предмет дослідження** – теоретичні положення, принципи, способи та практичні засади фінансового менеджменту страхової компанії.

**Методи дослідження** — порівняльний аналіз, статистичний аналіз; застосовано загальнонауковий та аналітичний методи, економіко-математичні та економіко-статистичні методи.

**Структура роботи.** Основна частина дипломної роботи складається з трьох розділів. У першому розділі розглянуті елементи державного управління страховим ринком. У другому розділі методичні підходи управління діяльністю страхової компанії. У третьому розділі проведена оцінка ефективності діяльності страхової компанії.

**СТРАХУВАННЯ, ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ, ФРАНШИЗА, УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОРТФЕЛЬ.**

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 56 сторінках, з яких 18 рисунків, 8 таблиць, список використаних джерел із 55 найменувань.

Рік захисту роботи – 2021 рік

## ЗМІСТ

ВСТУП .....	5
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	7
1.1 Напрями розвитку та особливості функціонування страхового ринку України .....	7
1.2 Державне регулювання страхового ринку України .....	12
РОЗДІЛ 2 МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ .....	18
2.1 Управління фінансовими та інформаційними потоками в страховій компанії .....	18
2.2 Формування, розподіл та контроль доходів і витрат страхової компанії.....	21
2.3 Оцінка ефективності та фінансової стійкості страхової компанії .....	27
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ (НА ПРИКЛАДІ СК «МЕГАПОЛІС»).....	33
3.1 Загальна фінансово-організаційна характеристика страхової компанії «Мегаполіс».....	33
3.2 Аналіз фінансових показників діяльності СК «Мегаполіс».....	37
3.3 Пріоритетні напрями діяльності по розвитку страхового ринку в Україні .....	47
ВИСНОВКИ .....	50
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	53

## ВСТУП

**Актуальність теми.** Створення ефективної системи захисту майнових прав та інтересів окремих громадян, підприємців і підприємств, підтримання соціальної стабільності в суспільстві та економічної безпеки держави неможливе без функціонування потужного страхового ринку. Крім того, страхування є важливим джерелом накопичення коштів для подальшого інвестування в реструктуризацію економіки.

Страхування дає надійні гарантії відновлення порушених майнових прав та інтересів у випадках збитків, завданих пожежею, стихійним лихом, техногенними аваріями, транспортними аваріями та іншими непередбаченими обставинами. При цьому страхування не лише звільняє державу від витрат на відшкодування збитків у разі настання страхових випадків, а й суттєво впливає на зміцнення державних фінансів, є ефективною формою акумуляції коштів громадян та значною мірою стабільне джерело довгострокових інвестицій.

Незважаючи на труднощі створення національного страхування ринку, обсяг страхових операцій помітно зростає. Це пов'язано з тим, що в неринкових умовах управління відшкодуванням збитків здійснювалося переважно державою за рахунок бюджету. Реалізація програми приватизації об'єктів державної власності в Україні зумовила необхідність страхового захисту нових власників майна від ризиків, що призводять до його втрати або пошкодження.

Дана робота присвячена розгляду таких актуальних питань, як управління фінансами страховика та послугами компанії з використанням показників прибутковості, фінансової стійкості тощо для його подальшого успішного розвитку.

Метою даної роботи є дослідження фінансово-економічного механізму управління страховою компанією та особливостей функціонування страхового ринку, його інструментів та структурної структури.

Дослідницькі завдання, поставлені та розв'язані для досягнення мети роботи:

- етапи розвитку страхового ринку в Україні, структурна структура та принципи страхового ринку,
- державне регулювання страхової діяльності,
- фінансово-економічний механізм управління страховою компанією;
- враховується ефективність діяльності та надійність страховика,
- розглянуто принципи формування та контролю доходів і витрат страховика,
- проведено оцінку прибутковості та фінансової стійкості страхової компанії;
- визначено основні проблеми функціонування страхового ринку та перспективи його розвитку.

**Об'єкт дослідження** - методи фінансового менеджменту страхової компанії.

**Предмет вивчення** - фінансові відносини, що виникають у процесі фінансово-господарської діяльності страхової компанії, функціонують і трансформуються за допомогою фінансових механізмів.

**Методи дослідження**, які були використані в процесі дослідження та опрацювання матеріалів: абстрактно-логічний, порівняльний, коефіцієнтний, структурний, часовий аналіз.

**Структура роботи.** Основна частина дипломної роботи складається з трьох розділів. У першому розділі досліджено формування страхового ринку в Україні, його структуру та принципи, визначено обсяги, цілі, завдання та особливості діяльності та державне регулювання діяльності страхових компаній.

У другому розділі розглядається фінансово-економічний механізм управління страховою компанією; визначено джерела формування та контролю доходів і витрат страховика; оцінка ефективності та фінансової стійкості підприємства.

У третьому розділі представлено методику розрахунку показників страхової діяльності конкретної компанії (СК «Мегаполіс»), визначено джерела інформації, що забезпечують розрахунок страхового відшкодування та розміру страхової виплати страхувальників за окремими видами страхування. Також визначено рекомендації щодо напрямків покращення фінансових результатів подальшої діяльності страхових компаній в Україні.

Фактичну основу роботи складають матеріали періодичних видань, нормативно-правових та законодавчих актів, матеріали форми фінансової звітності.

## РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

### 1.1 Напрями розвитку та особливості функціонування страхового ринку України

Український страховий ринок історично пройшов певні етапи свого розвитку (приблизно три і знаходиться на четвертому). Поділ страхового ринку на етапи досить довільний.

I етап - з 1991 по 1993 рр., - характерними ознаками є відсутність спеціального законодавства, відповідної методологічної бази, нагляду з боку держави, дієвого ринкового механізму здійснення страхової діяльності; цей етап визначається екстенсивним розвитком страхового ринку, швидким зростанням кількості страхових організацій.

II етап - з 1993 по 1996 рр - в економіці держави почала створюватися страхова галузь, прийнято Указ., держава встановила нагляд за страховою діяльністю та визначила певні вимоги до страховиків; відбулося структурне влаштування українського страхового ринку, з'явилися групи страхових компаній: організації, створені на базі колишнього Держстраху в системі НАСК «Оранта», кептивні страхові компанії, страхові компанії, створені на приватний капітал, що діють за ринковими принципами. .

III-етап - з 1996 по 2001 рр. - прийнято Закон України «Про страхування», який посилив вимоги до статутних фондів (100 тис. ЕКЮ (євро) для страховиків, які займаються страхуванням життя та 500 тис. ЕКЮ (євро) для тих страхових компаній, які займаються страхуванням життя) та страховими компаніями платоспроможності; ринок - Моторне Бюро, Морське Бюро, Авіаційне Бюро.

IV етап - з 2001 року - прийняття фактично нового Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» ще більше підвищило вимоги до статутного капіталу страховика, до його кількісних та якісних характеристик, вимоги до платоспроможності. зросли страхові компанії, розширилися можливості інвестиційної діяльності, покращилися можливості диверсифікації розміщення



страхових резервів та тимчасово вільних коштів страховика, значно зросли обсяги операцій з перестраховування. [26]

Обов'язковими умовами функціонування страхового ринку є:

- об'єкти страхування споживчої вартості;
- потреби в страхових продуктах, послугах;
- предметів страхові відносини - страхувальники, страховики та інші суб'єкти, здатні задовольнити зазначені потреби або спожити їх;
- можливість прийняття рішення про участь у договорі страхування.

Основними функціями страхового ринку є:

- організація страхового захисту шляхом продажу страхових полісів;
- накопичення значних фінансових ресурсів з подальшим їх інвестуванням у певні напрямки;
- забезпечення «зустрічі» страхувальника і страховика.

Сучасний страховий ринок територіально поділяється на:

- місцеві (регіональні);
- національний (вітчизняний);
- світ (зовнішній).

Крім того, страховий ринок можна розділити за видами страхування:

- особисте страхування;
- страхування майна;
- страхування відповідальності тощо.

У свою чергу, кожен із цих ринків можна поділити на окремі сегменти відповідно до підгалузей (підвидів) страхування залежно від форми наданої страхової послуги, об'єкта страхування та виду небезпек. Наприклад, страхування державного майна, колективної власності, приватної власності тощо. А також страхування будівель, споруд, транспортних засобів рослинництва. Або страхування від нещасних випадків, страхування дітей, страхування додаткової пенсії, змішане страхування життя тощо.

На сьогодні в Україні діє 210 страхових компаній, якщо порівнювати з 2010 р., то їх кількість зменшилась більше ніж у 2 рази, 2010 -457 страхових компаній, табл.1.1

Табл.1.1 - Кількість страхових компаній в Україні

	2010	2020
<b>Всього страховиків у Держреєстрі</b>	<b>457</b>	<b>210</b>
у т.ч. Non-Life	390	190
у т.ч. Life	67	20

Це говорить про зменшення кількості але про підвищення якості страхових послуг. Сумарні активи страхових компаній за 2020 рік зросли на 2,5% до 65 млрд грн, обсяг резервів виріс на 8% до 32 млрд грн.

Види страхування. Незважаючи на падіння ринку в цілому, за деякими напрямками страхування є зростання, і досить істотне. За 2020 рік на 18,6% зросли платежі з добровільного медичного страхування (табл.1.2), на 4,7% – зі страхування наземного транспорту (КАСКО) (табл.1.3) і на 20,1% – зі страхування автоцивільної відповідальності автовласників.

Табл. 1.2 - Топ-10 компаній за розміром на ринку добровільного медичного страхування

N	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн	Вага в портфелі страховика, %	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн	Рівень виплат, %
1	Уніка	696 199,70	27,90	12,1	396 771,60	60,24
2	Провідна	602 601,50	71,64	24,5	364 673,80	67,13
3	Інго Україна	440 607,00	26,78	33,8	230 910,00	59,98
4	ARX	348 788,20	13,01	21,6	161 893,90	50,94
5	Альфа Страхування	334 516,70	29,07	25,7	196 352,60	65,37

6	NGS	223 326,50	99,83	-7,8	103 863,60	44,63
7	Українська страхова група	222 377,00	11,62	27,1	130 884,00	65,89
8	Країна	208 293,80	37,84	21,9	133 087,40	70,20
9	TAC СГ	202 245,60	9,98	58,4	113 584,90	68,86
10	PZU Україна	166 133,80	11,18	18,7	89 195,10	63,77

Табл.1.3 - Топ-10 компаній за розміром на ринку КАСКО

N	Страхова компанія	Сума страхових платежів, тис. грн	Вага в портфелі страхування, %	Приріст страхових платежів, %	Сума страхових виплат, тис. грн	Рівень виплат, %
1	ARX	1 611 619,70	60,13	18,1	669 305,40	44,97
2	Арсенал Страхування	1 032 341,00	55,92	23,8	429 404,00	46,02
3	Уніка	807 164,10	32,34	5,7	300 611,30	38,28
4	Українська страхова група	579 986,70	30,31	-4,7	342 828,20	57,68
5	TAC СГ	453 064,00	22,35	27,9	269 489,10	66,75
6	Універсальна	446 934,20	46,86	20,3	158 712,00	38,79
7	Інго Україна	428 281,00	26,03	3,4	234 206,00	55,59
8	Експрес Страхування	386 434,10	87,84	23,9	130 587,10	37,40
9	PZU Україна	382 931,00	25,78	0,3	187 477,10	49,03
10	ВУСО	309 321,10	26,61	12,4	129 532,50	44,33

У той же час на 15% впали обсяги страхування від нещасних випадків, на 40% – вантажів і багажу, на 44% скоротилися платежі зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ, на 68% зі страхування кредитів і на 32% страхування фінансових ризиків.

## 1.2 Державне регулювання страхового ринку України

Регулююча функція держави у сфері страхування може проявлятися в різних формах: прийняття законодавчих актів, що регулюють страхування; встановлення видів обов'язкового страхування; реалізація податкової політики; встановлення пільг для страхових організацій для стимулювання їх діяльності; створення спеціального правового механізму забезпечення нагляду за функціонуванням страхових організацій.[39]

Система заходів державного регулювання включає: реєстрацію страхових організацій; ліцензування діяльності страхових організацій; нагляд за діяльністю страховиків та їх об'єднань.

Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні здійснюється з метою дотримання вимог законодавства України про страхування, ефективного розвитку страхових послуг, запобігання неплатоспроможності страховиків та захисту інтересів страхувальників.[29]

В Україні страховий нагляд розвивається з 1993 року, коли було створено Комітет страхового нагляду «Укрстрахнагляд». У 1999 році під час адміністративної реформи його функції передано Міністерству фінансів України. Це відомство не приділяло належної уваги системі страхування, внаслідок чого відсутня чітка концептуальна база державної політики зі страхування. Залишаються невирішеними питання соціально-економічних пріоритетів страхування; питання моделі державного регулювання страхового ринку; політика держави щодо страхування непослідовна, деякі заходи оголошуються без попереднього фінансово-економічного обґрунтування. У 2003 році на ринку фінансових послуг з'явився новий наглядовий орган – Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України.

З 2020 р. Державний нагляд за страховою діяльністю на території України здійснюється Національний банк України.

Національний банк України забезпечує реалізацію державної політики у сфері страхування, керуючись своєю діяльністю Конституція України, закони України,

укази Президента України, Кабінету Міністрів України; узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції; розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства та в певному порядку подає їх на розгляд Президенту України та Кабінету Міністрів України. Національний банк України в межах своїх повноважень організовує виконання законодавчих актів та систематично контролює їх виконання.

Національний банк прагне вибудувати сильний страховий сектор, спроможний якісно виконувати свою головну функцію – захищати населення та бізнес від ймовірних збитків у разі настання страхових подій. На рисунку 1.1 наведена нова модель регулювання страхового ринку України[54]



Рис. 1.1 – Нова модель регулювання страхового ринку в Україні

Для цього необхідно сформуванню платоспроможний, стійкий, конкурентний ринок страхування з належним захистом прав споживачів послуг страхування. Такий ринок здатен підтримати економічне зростання України без шкоди для фінансової стабільності.[54]

Відтак, у Білій книзі НБУ пропонує фундаментально нове регулювання. Це регулювання, спрямоване на вирішення ключових проблем ринку, які негативно впливають на його стійкість, прозорість та конкурентне середовище: проблеми з платоспроможністю та ліквідністю, відсутність чіткої бізнес-моделі в більшості компаній, низький рівень управління ризиками та корпоративного управління.

Нова модель регулювання передбачає удосконалення вимог до ліцензування, оцінки платоспроможності та ліквідності, корпоративного управління та системи управління ризиками, застосування ризик-орієнтованого пруденційного нагляду.

Планується суттєве оновлення вимог до прозорості учасників ринку, аналогічне відповідним вимогам до банків.

Відбудеться оновлення підходів до звітності, посилення вимог до прийнятності активів та оцінки їх якості, оцінки резервів, структури капіталу та рівня його достатності.[54]

Особлива увага приділятиметься розвитку належної практики роботи страховиків та добросовісній поведінці стосовно страхувальників. Національний банк запровадить нагляд за ринковою поведінкою та розробить відповідні інструменти, покликані забезпечити захист прав споживачів послуг страхових компаній.

Буде суттєво вдосконалено процедури реорганізації, відновлення діяльності та виведення компаній із ринку. Процедура виходу страхової компанії з ринку буде, перш за все, спрямована на захист прав споживачів страхових послуг.

Також планується суттєве скорочення видів обов'язкового страхування, які на сьогодні є неактуальними, оскільки за останні десять років за ними не укладали договорів страхування.[54]

Заплановані масштабні зміни відбуватимуться поступово, з достатнім запасом часу для адаптації учасників ринку до нових вимог.

Національний банк упроваджуватиме нову регуляторну модель лише після ретельного вивчення стану ринку страхування після його повноцінного переходу під регулювання та нагляд НБУ. Впровадження нових вимог відбуватиметься прозоро та після попереднього обговорення з учасниками ринку.[54]

У підсумку Національний банк очікує, що впровадження нової моделі регулювання та нагляду за ринком страхування сприятиме[54]:

підвищенню рівня капіталізації, ліквідності та стійкості страхових компаній;  
диверсифікації страхових продуктів та посиленню конкуренції на ринку страхових послуг;

забезпеченню високих стандартів захисту прав споживачів страхових послуг та власників полісів;

прозорості функціонування ринку страхування та підвищення його привабливості для інвесторів.

Перелічені зміни забезпечать підвищення довіри споживачів до страхового ринку та його глибше проникнення на ринок фінансових послуг.[51]

Органи, які здійснюють державне регулювання ринків фінансових послуг, визначаються статтею 21 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (надалі – ЗАКОН).

На сьогодні згідно із ЗАКОНОМ державне регулювання ринку страхування здійснюється національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг). Із 1 липня 2020 року ці функції здійснюватиме Національний банк України (відповідно до Закону України від 12 вересня 2019 року № 79-ІХ).

Державне регулювання ринків фінансових послуг передбачає, в тому числі, нормативно-правове регулювання діяльності фінансових установ; нагляду за діяльністю учасників ринків фінансових послуг (крім клієнтів); застосування уповноваженими державними органами заходів впливу Рис.1.2.

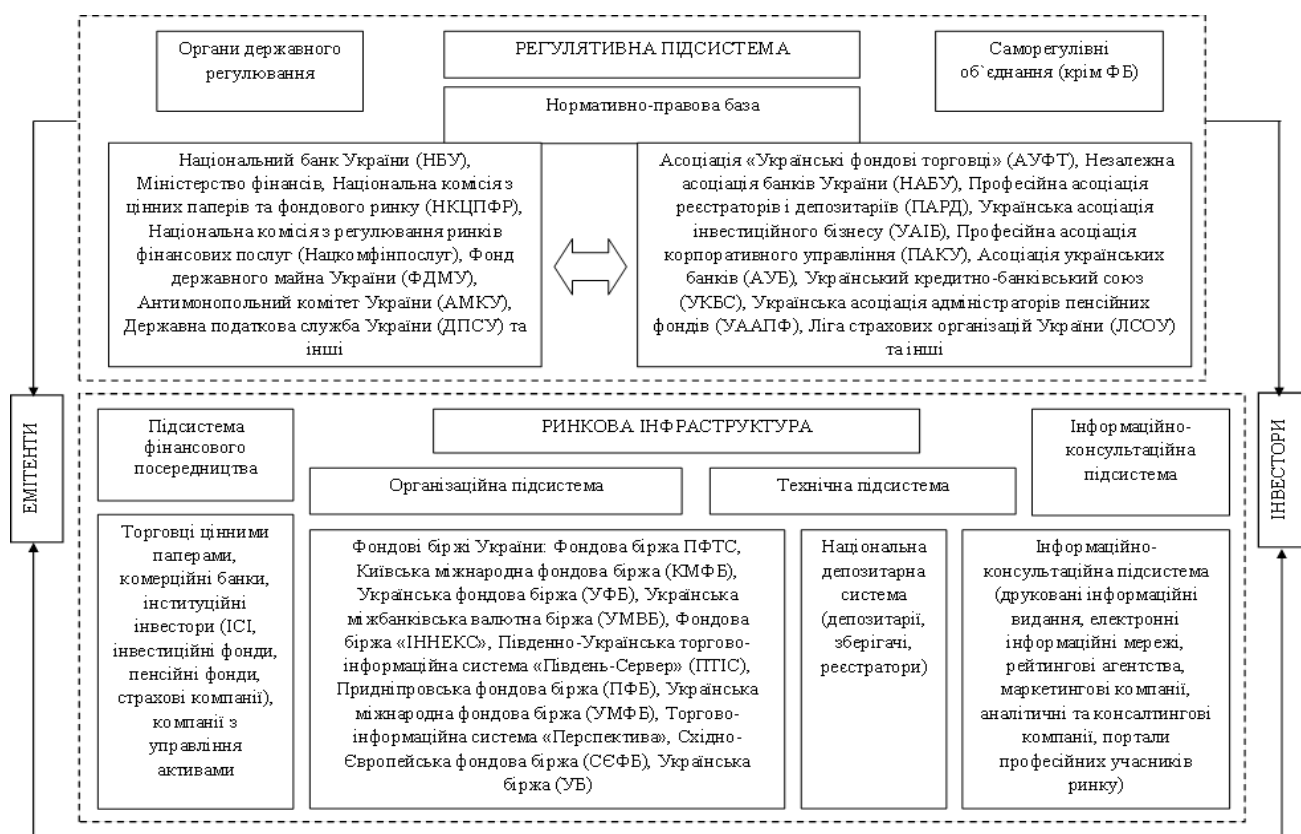


Рис. 1.2 - Структура регулювання страхового ринку

Відповідно до ЗАКОНУ органи, які здійснюють державне регулювання, забезпечують реалізацію державної політики щодо захисту прав споживачів:

- розгляд звернень споживачів, у тому числі щодо наявності у договорах умов, що обмежують права споживачів фінансових послуг, роз'яснення споживачам законодавства з питань захисту прав споживачів фінансових послуг;
- застосування заходів впливу за результатами розгляду справ про порушення прав споживачів фінансових послуг;
- перевірка у фінансових установах та в інших суб'єктах господарювання, що надають фінансові послуги, додержання правил надання фінансових послуг та законодавства про захист прав споживачів;
- проведення роз'яснювальної роботи щодо захисту прав споживачів фінансових послуг;
- публікація на веб-сайтах щоквартальних оглядів практики застосування законодавства з питань захисту прав споживачів фінансових послуг.



- здійснення контролю за дотриманням законодавства України про рекламу в частині реклами у сфері фінансових послуг.

Які повноваження має орган нагляду (контролю):

- застосування заходів впливу та накладення адміністративних стягнень у разі порушення законодавства про фінансові послуги та захист прав споживачів фінансових послуг, нормативно-правових актів національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг;
- прийняття обов'язкових до виконання розпоряджень про усунення порушень законодавства про фінансові послуги та захист прав споживачів фінансових послуг (із надсиланням фінансовим установам та саморегульвним організаціям) та вимагає надання необхідних документів;
- погодження відповідно до законів з питань регулювання окремих ринків фінансових послуг документів фінансових установ, що визначають вимоги щодо надання фінансових послуг;
- здійснення захисту прав споживачів фінансових послуг.

Які заходи впливу може застосувати контролюючий орган:

- зобов'язати порушника ( у даному випадку страховика) вжити заходів для усунення порушення та/або вжити заходів для усунення причин, що сприяли вчиненню порушення;
- накладати штрафи в розмірах, передбачених ЗАКОНОМ;
- тимчасово зупиняти або анулювати ліцензію на право здійснення діяльності з надання фінансових послуг.

## РОЗДІЛ 2 МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

### 2.1 Управління фінансовими та інформаційними потоками в страховій компанії

Менеджмент у страхуванні можна визначити як науково-практичний напрям, орієнтований на забезпечення ефективного функціонування страхових організацій в умовах ринкової економіки. Сучасний менеджмент у страхуванні включає управління інтелектуальними, фінансовими, сировинними ресурсами з метою забезпечення найбільш ефективної діяльності страховика. Відповідно, керівник – це спеціаліст з управління, який ставить завдання, визначає, що і коли робити, як і хто виконуватиме певний (управління персоналом), розробляє технології управління, застосовуючи їх на всіх етапах циклу управління та контролює виконання завдань. .

Метою менеджменту є створення ефективної страхової організації та в разі потреби внесення коректив, щоб вона відповідала новим викликам та обставинам страхового ринку.

Основні вимоги до організаційної структури страхової компанії наведені на рисунку 2.1

Характерною рисою страхового ринку є непередбачуваність можливого результату, тобто ризикованість. Отже, головною ознакою менеджменту в страхуванні є управління ризиками. Головний обов'язок керівника в цих умовах – не уникати ризику, а, беручи на себе його, звести до мінімуму можливі негативні наслідки, якщо їх неможливо повністю уникнути. Цілеспрямовані дії щодо обмеження ризику в системі страхових відносин називають ризик-менеджментом або ризик-менеджментом.[39]

Одним із методів, що дають можливість своєчасно реагувати на негативні наслідки діяльності страховика у ризиковій ситуації, є спеціально розроблені ситуаційні плани, в яких визначаються дії, які реалізують ризикове рішення в конкретній ситуації та які наслідки мають бути. очікуваний. Ситуаційні плани

є засобом зниження невизначеності та створюють позитивний вплив на діяльність суб'єктів страхового процесу в умовах страхового ринку.



Рис. 2.1 - Основні вимоги до організаційної структури страхової компанії

Більшість страхових компаній працюють за схемою: головний офіс - філії. Кожен працівник страхової компанії повинен знати свої обов'язки та терміни виконання роботи. Працівники філії звітують перед керівником відділення. Керівник відділення підпорядковується регіональному офісу, а керівник регіонального відділення — головному офісу. Завданням ради директорів компанії є визначення курсу компанії, призначення вищих керівників та затвердження звітів акціонерів, у тому числі річної звітності та рекомендованого розподілу дивідендів.[39]

Невід'ємною частиною будь-якого процесу управління є функції управління. Розрізняють такі функції: планування, організація, мотивація,

контроль та координація. Основні фактори, що впливають на вибір організаційної структури страхової компанії наведені на рис. 2.2

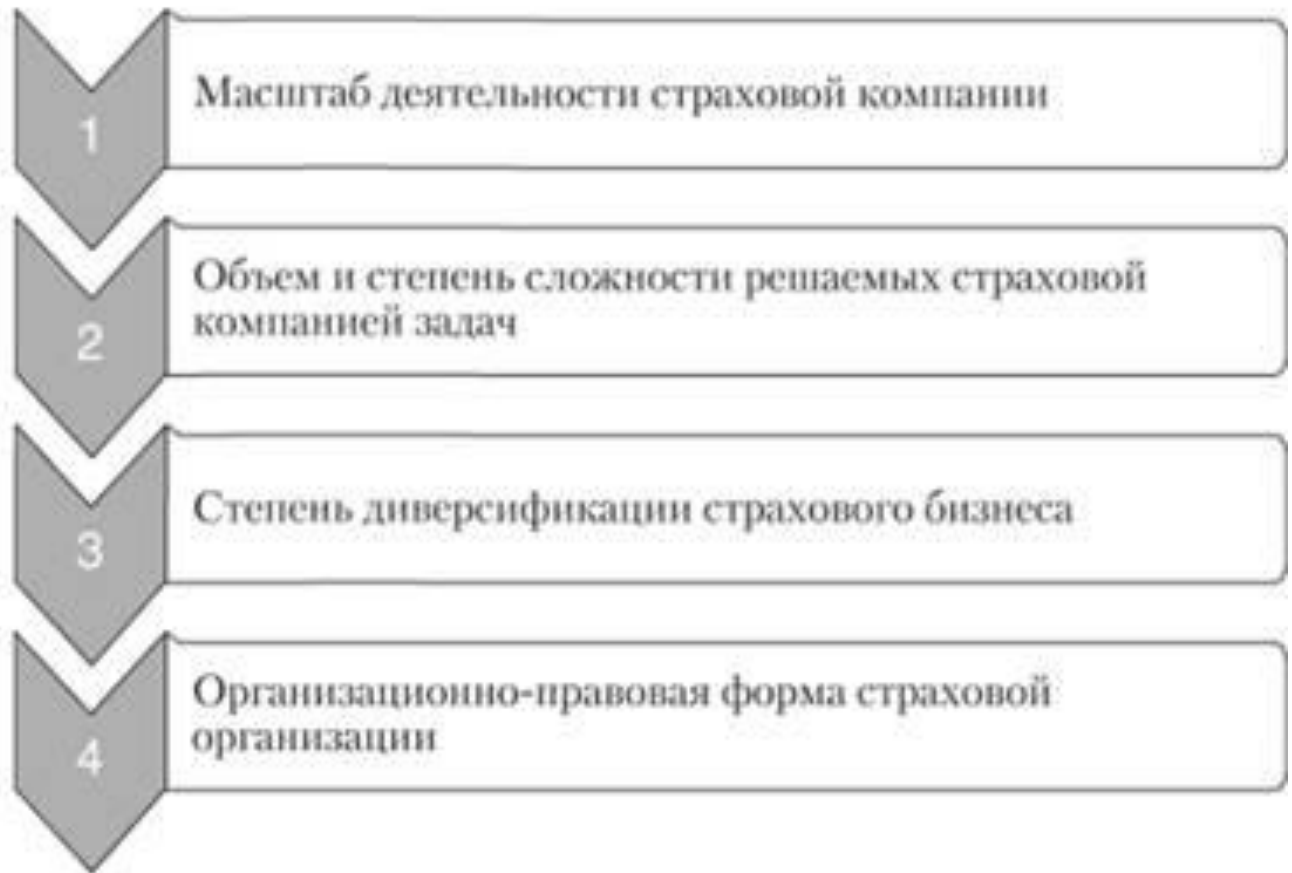


Рис.2.2 - Основні фактори, що впливають на вибір організаційної структури страхової компанії

Умовно структуру страхової компанії можна сформувати так як ми навели на рис. 2.3



Рис. 2.3 Організаційної структури страхової організації

Виходячи з такої організаційної структури можна за підрозділами розподіли функції, мотиваційну складову та склад відділів, табл..2.1

Табл. 2.1 - Розподіл інформаційних і фінансових потоків страхової компанії

Управління	Функції	Мотивація	Склад
<b>Маркетингом</b>	1. Аналіз попиту 2. Консультації клієнтів 3. Безпосередні продажі 4. Оформлення договорів 5. Ведення бази обліку клієнтів 6. Облік і оформлення комісійних винагород 7. Рекрутинг і навчання агентів	1. Комісійні винагороди від продажу 2. Бонус (премія) від обсягу продажів	1. Відділ автострахування 2. Відділ майна та відповідальності 3. Відділ ДМС 4. Відділ вантажів 5. Відділ по роботі з регіонами 6. Відділ обліку комісії 7. Навчальний центр
<b>Андеррайтингом</b>	1. Ризик-аналіз і моніторинг фінансових потоків страхових операцій 2. Оцінка поточної ліквідності і платоспроможності організації 3. Розрахунок і моніторинг балансу страхового портфеля 4. Статистичний аналіз страхових операцій 5. Актуарні розрахунки та ін.	Бонус (премія) від чистого прибутку страхових операцій	1. Відділ профільних андеррайтерів 2. Служба актуаріїв 3. Служба ризик-інженерів 4. Відділ управлінського обліку страхових операцій 5. Відділ перестрахування 6. Інформаційно-аналітичний відділ 7. Відділ ризик-менеджерів-консультантів
<b>Виконання зобов'язань</b>	1. Прийом претензій 2. Оцінка збитків 3. Врегулювання претензій/збитків 4. Оформлення виплат 5. Юридичний супровід 6. Управлінський облік претензій і виплат	Бонус (премія) від економічного ефекту врегулювання збитків	1. Диспетчерська служба 2. Відділ аварійних комісарів 3. Відділ врегулювання претензій/збитків 4. Відділ виплат

Таким чином при розробці організаційного плану роботи страхової компанії можна враховувати наведену в таблиці функціональність[39]

## 2.2 Формування, розподіл та контроль доходів і витрат страхової компанії

Будь-яке підприємство у своїй діяльності створює витрати і отримує дохід. Порядок і послідовність витрат і отримання доходів у різних галузях встановлюється по-різному. У страхуванні все відбувається наступним чином: спочатку страховик накопичує кошти, отримуючи страхові внески, формує необхідний страховий фонд, резервний фонд, а потім використовує їх, тобто витрачає на відшкодування збитків у разі настання страхової події в межах своїх зобов'язань.[53]

Витрати страхової компанії відображають використання нею коштів на забезпечення своєї діяльності та визначають два взаємопов'язані процеси:

- 1) виконання зобов'язань перед страхувальниками;
- 2) фінансування діяльності страхової компанії.

За економічним змістом витрати страховика поділяються на такі великі групи.

- Витрати на страхові виплати становлять найбільшу частину витрат страховика і залежать від багатьох факторів, серед яких ймовірність настання страхового випадку, розмір страхового збитку, розмір страхової відповідальності. Зазначені витрати за відповідними видами страхування в певному діапазоні (види ризиків, об'єкти страхування, територія, вік застрахованої особи тощо) не сильно відрізняються в страхових компаніях одного регіону, а це означає, що вони майже регулюванню не підлягає.
- Витрати на ведення страхової діяльності включають витрати, пов'язані з укладенням і обслуговуванням договорів страхування, тобто з фінансово-господарською діяльністю страховика. На ці витрати впливає багато факторів, і вони постійно змінюються. Тому розробити нормативи цих витрат неможливо, але можна розробити загальні рекомендації щодо їх обмеження та оптимізації. Однак саме ці витрати дають можливість варіювати при встановленні розміру страхового тарифу. Отже, завдяки їх оптимізації, економному та ефективному використанню коштів, зниженню норм використання тощо можна знизити вартість страхових послуг.[53]

При встановленні страхового тарифу страховик повинен враховувати у ціні страхової послуги не лише страхові суми та компенсації, а й збитки на утримання страхової компанії. У зв'язку з цим витрати на ведення страхової справи поділяють на певні види, кожен з яких має свої особливості (табл. 2.2).

Таблиця 2.2. Характеристика витрат на ведення страхової справи

Нем ас. п/п	Вид витрат на ведення страхової справи	Характеристика витрат на ведення страхової справи
1	Організаційний	Витрати, пов'язані з організацією, створенням страхової компанії, пов'язані з фінансовими ресурсами страховика, є інвестиціями.
2	Придбання	Витрати на виробництво страховика, пов'язані із залученням нових страхувальників, укладанням нових договорів страхування.
3	Інкасація готівки	Витрати, пов'язані з обслуговуванням товарно-грошового обігу страхової компанії. Витрати на виготовлення бланків, квитанцій, облікових реєстрів тощо.
4	Ліквідація	Витрати, пов'язані з усуненням шкоди, заподіяної страховим випадком. До них належать витрати на оплату праці ліквідаторів, судові витрати, поштово-телеграфні витрати тощо.
5	Управлінський	Витрати поділяються на витрати загального управління та витрати на управління майном. Ці витрати пропорційні зібраним преміям. При оцінці прибутковості страхової компанії першочергове значення мають управлінські витрати.

Дохід страховика відображають всю суму доходу і поділяється залежно від виду діяльності на три великі групи рис. 2.4:

1. Дохід від страхової діяльності.
2. Інвестиційний дохід.
3. Фінансова діяльність.

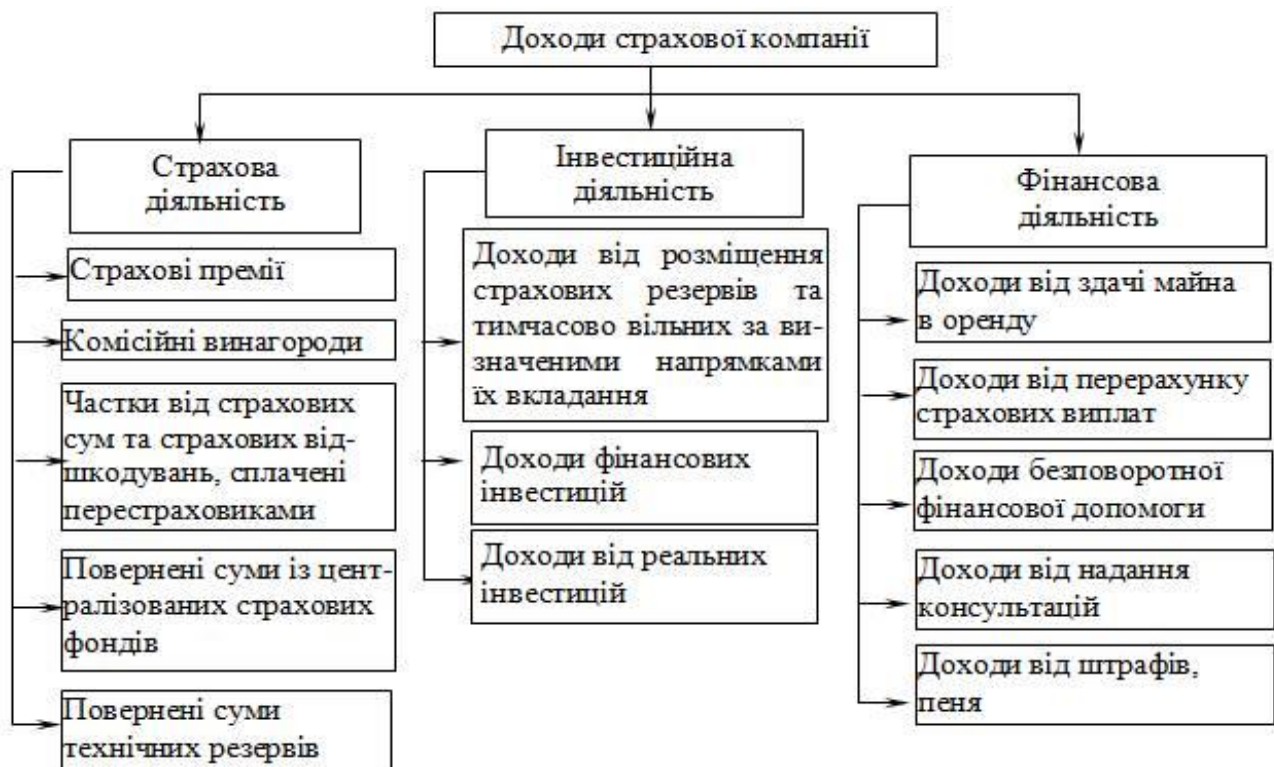


Рис. 2.4 - Доходи страхової компанії

Основним джерелом доходу страховика є зароблені страхові внески. Тобто кошти страховика «заробляються» після припинення дії договору страхування, якщо протягом строку дії цього договору страхових випадків не настає. За економічним змістом отримані страхові премії є результатом реалізації страхових послуг, подібно до поняття «виручка від реалізації продукції»[53].

Розмір заробленої страхової премії залежить від суми страхових платежів та зміни резервів незароблених премій.

Це виражається формулою 2.1:

$$ЗСВ = НСП + РНПп - РНПк \quad (2.1)$$

де ЗСВ - зароблені страхові внески;

НСП - надходження страхових платежів за вирахуванням страхових платежів, сплачених перестраховикам за договорами перестрашування в певний період;

РНПп - резерв незароблених премій на початок звітного періоду;



РНПК - резерв незароблених премій на кінець звітнього періоду.

Незароблені страхові внески є невід'ємною частиною технічних резервів страховика, які є отриманими страховиком страховими внесками, що зберігаються ним до закінчення строку дії договору страхування, які не є власністю страховика.

Резерви незароблених премій розраховуються щоквартально залежно від суми страхових виплат, отриманих за окремими видами страхування в кожному кварталі, що передує звітній даті, кількома методами. В Україні найчастіше використовується спрощений метод[53]:

- сума надходжень страхових внесків у першому кварталі відповідного періоду множиться на  $1/4$ ;
- сума страхових виплат, отриманих у другому кварталі цього ж періоду, множиться на  $1/2$ ;
- сума страхових виплат, отриманих у третьому кварталі, множиться на  $3/4$ ;
- всі отримані роботи додаються.

Якщо страхова компанія виступає перестраховиком для перестраховування, то вона отримує дохід у вигляді комісійної винагороди за передачу ризику в перестраховування.

Якщо страхова компанія входила до складу професійного об'єднання страховиків, то при виході з неї повертається частка раніше сплачених внесків, які також вважаються доходом від страхової діяльності.

Інвестиційний дохід відноситься до додаткового доходу і включає дохід від розміщення страхових резервів і тимчасового надлишку коштів у окремих сферах їх інвестування. Інвестиційна діяльність базується на ймовірному характері обігу коштів у процесі страхової діяльності, а тривалість інвестування коштів страхувальника визначається договором страхування. Загалом напрями інвестування фіксуються законодавством, а конкретно вони визначаються умовами діяльності страхової компанії. Ці доходи використовуються не тільки на страхові виплати, а й на розвиток страхового бізнесу. Вимоги до диверсифікації активів страхових компаній України наведені в табл.2.3 згідно чинного законодавства.[53]

Табл. 2.3 - Вимоги до диверсифікації активів страхових компаній України

Назва активу	Для страховика, що здійснює страхування життя	Для страховика, що здійснює страхування, інше, ніж страхування життя
Грошові кошти на поточних рахунках та банківські вклади на вимогу (за винятком коштів у розмірі резерву належних виплат страхових сум та коштів резерву заявлених, але не виплачених збитків)	$\leq 20\%$ страхових резервів	$\leq 30\%$ страхових резервів
Банківські вклади (депозити), в тому числі в іноземній вільно конвертованій валюті, валютні вкладення згідно з валютою страхування	$\leq 70\%$ страхових резервів (при цьому в кожному банку $\leq 20\%$ страхових резервів)	
Нерухоме майно	$\leq 20\%$ страхових резервів (при цьому в один об'єкт $\leq 10\%$ страхових резервів)	
Акції, облигації іноземних емітентів та цінні папери іноземних держав	$\leq 20\%$ страхових резервів	$\leq 10\%$ страхових резервів
Облігації місцевих позик	$\leq 10\%$ страхових резервів	
Іпотечні облигації, емітентом яких є Державна іпотечна установа, фінансова установа, понад 50 відсотків корпоративних прав якої належать державі та/або державним банкам	$\leq 20\%$ страхових резервів	
Облігації міжнародних фінансових організацій	$\leq 50\%$ страхових резервів	$\leq 40\%$ страхових резервів
Державні облигації України	$\leq 95\%$ страхових резервів	$\leq 80\%$ страхових резервів
Права вимоги до перестраховиків	$\leq 40\%$ страхових резервів (при цьому права вимоги до кожного перестраховика-резидента $\leq 5\%$ страхових резервів; права вимоги до перестраховиків-нерезидентів разом $\leq 35\%$ страхових резервів)	$\leq 50\%$ страхових резервів (при цьому права вимоги до кожного перестраховика-резидента $\leq 5\%$ страхових резервів)
Довгострокове фінансування (кредитування) житлового будівництва	$\leq 10\%$ страхових резервів зі страхування життя	
Кредити страхувальникам – фізичним особам	разом $\leq 20\%$ страхових резервів зі страхування життя	
Інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України, крім інвестування в розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітентом яких є Державна іпотечна установа	разом $\leq 10\%$ страхових резервів (при цьому в окремий об'єкт інвестування $\leq 10\%$ страхових резервів)	
Банківські метали, в тому числі поточні та вкладні (депозитні) рахунки в банківських металах	разом $\leq 15\%$ страхових резервів	
Кошти, сплачені страховиками до централізованих страхових резервних фондів Моторного (транспортного) страхового бюро України		не більше, ніж розміри коштів, що використовуються винятково для здійснення страхових виплат за поточними зобов'язаннями страховика за договорами страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів
Активи, розміщені у банках та боргових цінних паперах, кредитний рейтинг яких за національною рейтинговою шкалою нижчий, ніж «А-», але в межах інвестиційного рейтингу	разом $\leq 20\%$ страхових резервів (при цьому в одній юридичній особі – $\leq 10\%$ страхових резервів)	

Доходи від фінансової діяльності відносяться до звичайної діяльності страховика і включають: доходи від оренди майна, доходи від перерахунку страхових виплат, доходи від безповоротної фінансової допомоги, результат індексації основних засобів, надання консультацій, штрафи тощо

Розмежування доходів і витрат створює фінансовий результат страхової компанії.

### 2.3 Оцінка ефективності та фінансової стійкості страхової компанії

Основними показниками ефективності фінансово-господарської діяльності страховика є рівень фінансової стійкості, прибутковості та надійності, які дозволяють вибрати «свою» страхову компанію.

Ефективність діяльності будь-якого підприємства насамперед означає досягнення поставлених економічних цілей, отримання позитивних результатів діяльності, а стосовно грошово-кредитної діяльності - отримання позитивного грошового результату в результаті організації та використання грошових відносин.

Ефективність страхування підприємство визначається багатьма показниками, однак, насамперед, фінансовою стійкістю та прибутковістю господарських операцій, насамперед страхових, оскільки основним завданням страхової компанії є забезпечення здійснення страхових виплат у разі настання страхових випадків від учасників формування страхового фонду.

Особливістю процесу страхування є те, що грошові кошти страхувальника виплачуються наперед при формуванні страхових резервів і тимчасово затримуються страховиком, який розміщує та використовує їх з метою забезпечення страхових виплат та отримання певного доходу. Тому необхідна певна гарантія щодо здатності страховика виконувати свої зобов'язання в межах ризиків, прийнятих на страхування, та обсягу відповідальності за них. Цією основною гарантією є фінансова стійкість страховика, що пов'язано з його тарифною, фінансовою, інвестиційною та перестраховою політикою.

Під фінансовою стійкістю страхових операцій розуміють постійну перевагу доходів над витратами в межах розрахунків за страховим фондом, що забезпечується платоспроможністю страховика.

Основа фінансова стійкість страховиків на кількісному рівні оцінки стабільності страхової компанії є показниками:

- розмір статутного капіталу;
- наявність гарантійного фонду;
- розмір власних коштів;
- обсяг створених страхових резервів, достатній для майбутніх виплат;
- співвідношення активів і пасивів;
- дотримання нормативів розміщення страхових резервів;
- рентабельність страхових операцій;
- коефіцієнт збитковості страхової суми

Критерії визначенням фінансової стійкості та платоспроможності страховика можна вважати:

- наявність достатнього розміру страхових операцій;
- наявність розвиненої практики перестраховування;
- забезпечення збалансованого страхового портфеля;
- обмеження відповідальності за ризики;
- розумне (оптимальне) розміщення страхових резервів;
- раціональна тарифна політика.

Вплив обсягу страхових операцій на стабільність страхової компанії пов'язаний з дією закону великих чисел. Чим більше кількість застрахованих об'єктів, тим менше ймовірність відхилення фактичної суми страхових виплат від середньої очікуваної величини страхових виплат за певний період часу.

Важливу роль відіграє практика здійснення операцій з перестраховування, оскільки під перестраховуванням розуміється вторинний розподіл ризиків між страховими компаніями.

Збалансований страховий портфель можна відрізнити розподілом відповідальності страховика за видами страхування, при якому сума відповідальності за ризиками одного виду збалансована за розміром відповідальності за ризиками інших видів страхування.

Обмеження відповідальності за індивідуальні ризики означає, що в структурі страхового портфеля страховик повинен бути відсутні великі поодинокі ризики, можливі збитки від яких за розміром не можна порівняти із загальним розміром власних коштів страховика.

Оптимальне розміщення страхових резервів прибуткові активи повинні забезпечувати умови для безперервної виплати страхових відшкодувань і страхового покриття.

Раціональна тарифна політика має забезпечити еквівалентність інтересів страхувальника та страховика, обраного для конкретного ризику. Зниження розміру страхової премії свідчить про безнадійний стан страховика, його нестабільний фінансовий стан.

Фінансова стійкість страхової компанії розглядається з таких основних позицій:

- ймовірність нестачі коштів у будь-який період;
- фінансова міцність страхового фонду;
- рентабельність усієї діяльності страхової компанії

Надійність недостатності коштів страховика залежить від розміру страхового портфеля. Для визначення зазначеного показника використовують коефіцієнт Ф. Конюшина, що називається є "коефіцієнт варіації" і розраховується за формулою 2.2:

$$K_v = \sqrt{(1 - \bar{T})} / (n \times \bar{T}) \quad (2.2)$$

де  $\bar{T}$  - середня тарифна ставка портфеля;

$n$  - кількість застрахованих об'єктів.

Менше  $K_v$ , чим вище фінансова стійкість страхових операцій.

Для оцінки фінансової стійкості страхового фонду використовується коефіцієнт фінансової стійкості страхового фонду, що розраховується за формулою 2.3:

$$K_{sf} = \frac{\Sigma D + \Sigma RF}{\Sigma V} \quad (2.3)$$

де  $K_{sf}$  - коефіцієнт фінансової стійкості страхового фонду;

$D$  - сума доходу за звітний період;

$RF$  - обсяг резервних коштів (допоміжних фондів);

$V$  - сума витрат за звітний період (сума всіх страхових відшкодувань, витрат на ведення страхової справи; сума витрат на фінансування профілактичних заходів).

Рентабельність є одним з основних показників ефективності продуктивності підприємства. Як відносний показник рентабельність характеризує рівень економічної ефективності.

Термін «рентабельність» як логічний висновок результатів діяльності означає рентабельність, рентабельність. Однак як економічний показник, що характеризує результат торговельної діяльності, його вперше використав Аристотель. Для нього термін «прибутковий» означав бажання розбагатіти, нові гроші тощо. У сучасних умовах економісти вважають рентабельність важливим показником ефективності господарської діяльності будь-якого підприємства. При цьому рентабельність розраховується як відношення прибутку до витрат (активів, ресурсів, капіталу, доходу), що вимірюється у відсотках, і показує, скільки копійок прибутку отримує підприємство, коли витрати, понесені в його господарській діяльності, дорівнюють одна гривня. Показник рентабельності можна розрахувати за формулою 2.4:

$$R = \frac{\Sigma P_v}{\Sigma V} \times 100\% \quad (2.4)$$

де  $R$  - рентабельність, %;

$P_v$  - прибуток;

V- витрати (можуть бути: активи, ресурси, капітал, дохід).

Прибутковість страхової діяльності визначається за такою формулою 2.5:

$$R = \frac{\Sigma P - V}{\Sigma D} \times 100\% \quad (2.5)$$

де R - рентабельність;

Pv - балансовий прибуток (загальна сума страхових виплат за вирахуванням витрат на страхові виплати, відрахування в резервні та резервні фонди, витрати на профілактичні заходи, витрати на ведення страхової діяльності);

D - сума доходу за звітний період.

Ці показники є основними при оцінці ефективності управління страховою компанією, хоча для проведення деЗначний комплексний аналіз вимагає значної кількості інформації, певної методології та набору відповідних інструментів.

Фінансова надійність страховика постійно знаходиться в центрі його уваги і пов'язана з тарифною, фінансовою, інвестиційною та перестраховою політикою.

Збільшення ресурсів страхової компанії, її фінансової надійності забезпечується кількома факторами:

- розмір власних коштів, у тому числі статутного капіталу;
- правильно розраховані тарифні ставки;
- збалансований страховий портфель;
- ефективно розміщення страхових резервів.

Фінансова надійність страховика - це його здатність виконувати страхові зобов'язання, взяті на себе за договорами страхуванняхотьба через вплив несприятливих факторів. Це дозволяє страховику виконувати всі зобов'язання за будь-яких обставин.

Законодавчо встановлені вимоги до власних коштів страховика, які мають формуватися за рахунок внесків засновників та прибутку. Статутний капітал є основним елементом функціонування будь-якого суб'єкта господарювання незалежно від форми власності. Він– це сума внесків засновників на утримання

товариства. Порядок формування статутного фонду регулюється чинним законодавством та статутними документами. Законодавство забороняє використовувати кошти страхових резервів, а також кошти, отримані в кредит і під заставу, а також вносити нематеріальні активи для формування статутного фонду.

Під час своєї діяльності страховик повинен мати не лише статутний капітал, а й значну суму власних коштів, вільних від зобов'язань. Такими засобами забезпечується гарантійний фонд і вільні резерви. До складу гарантійного фонду страховика входять спеціальні та резервні фонди, а також сума нерозподіленого прибутку. Вільні резерви — частка власних коштів страховика, зарезервована з метою додаткового забезпечення фінансової надійності (ст. 30 Закону України «Про страхування»).

Ще одним фактором фінансової надійності страховика є достатність страхових резервів, що відповідають обсягу страхових зобов'язань. укладені договори страхування.[31]

Забезпечення фінансової стійкості страхових організацій, зміцнення їх позицій на страховому ринку передбачає реалізацію принципів фінансового менеджменту страхових операцій. Метою фінансово-економічного аналізу страхових операцій є об'єктивна оцінка їх прибутковості і перспективи, визначення резервів подальшого зміцнення страхового захисту та прийняття на цій основі ефективних управлінських рішень.



## РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ (НА ПРИКЛАДІ СК «МЕГАПОЛІС»)

### 3.1 Загальна фінансово-організаційна характеристика страхової компанії «Мегаполіс».

Страхове товариство «Мегаполіс» було засноване у 2006 р., статутний капітал становить 50 млн.грн. Компанія має ліцензію на 17 напрямків добровільного та обов'язкового страхування. Серед клієнтів підприємства великого малого та середнього бізнесу, що представлені в різних галузях промисловості та послуг у всіх регіонах країни.

Компанія входить до ТОП-50 найбільших страхових компаній України за версією експертного журналу «Insurance TOP» і посідала 5 місце з добровільного страхування вантажів за підсумками 2018 р. Компанія є членом Ліги страхових організації України та Генеральним страховим партнером Конфедерації будівельників України. СК «Мегаполіс» співпрацює з найбільш рейтинговими в світі перестраховиками компаніями – AON, а також з провідними українськими перестраховиками UNIQA, Collonade Ukraine, просто страхування, PZU Ukraine та інші.

Після зміни співвласників у 2012 р. компанія повністю змінила свою стратегію, яка орієнтована на побудову продуктового портфеля на користь корпоративного сегмента ринку. Одним із основним напрямком є міжнародні логістичні оператори, імпортери, експортери, власники вантажів, експедитори, перевізники, судноплавні лінії, агентства судноплавних ліній тощо.

Іншим спрямуванням є сегмент роздрібних продавців (Фокстрот, Allo), великі експортери (ПрАТ «Миронівський хлібопродукт», ТОВ «ФУД ДЕВЕЛОПМЕНТ», ТД «Одесакабель», ПАТ «Банкомзв'язок» та інші). В таблиці 3.1 наведений рейтинг страхових компаній по розміру страхових виплат за 9 місяців 2021 р., де СК «Мегаполіс» входить до ТОП 50 найбільших страхових компаній України і посідає 41 місце.[52]

Табл. 3.1 - Рейтинг страхових компаній по розміру страхових виплат за 9 місяців 2021 р.

№	Страхова компанія	Виплати на 30.09.2021 р., тис.грн.
1	УСГ	2 208 071
2	УНИКА	961 767
3	АРХ	942 286
4	ТАС СГ	837 416
5	ИНГО	659 235
6	АРСЕНАЛ СТРАХОВАНИЕ	622 658
7	PZU УКРАИНА	489 405
8	ВУСО	436 267
9	ПРОВИДНА	431 828
10	ОРАНТА	318 656
41	МЕГА-ПОЛИС	21 826

Якщо проаналізувати основні фінансові показники, які ми наводимо в таблиці 3.2.

Табл. 3.2 - Основні фінансові показники СК «Мегаполіс»[52]

Показники	2016	2017	2018	9 міс. 2021
Страхові премії	155395	170670	161180	46 254
Страхові виплати	3982	6706	3113	21826
Страхові резерви	15660	16253	12070	5 838
Активи	98500	102136	92615	51 170

Аналіз показників показує що динаміка у 2021 році йде до зменшення, за всіма показниками крім розміру страхових виплат, хоча ситуація за останній квартал може змінитися.

Структура страхового портфеля СК «Мегаполіс» за 2018р. по добровільному (табл. 3.3) та обов'язковому (табл..3.4) видам страхування.

Табл. 3.3 – Структура страхового портфеля СК Мегаполіс по добровільним видам страхування[53]

Вид страхування	% в загальній структурі
Медичне страхування	6,6
Страхування наземного транспорту	1,6
Страхування водного транспорту	3,6
Страхування вантажів та багажу	40,4
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	4,7
Страхування майна	4,7
Страхування ЦВ власників наземного транспорту	16,8
Страхування відповідальності перед ТО	10,2
Страхування фінансових ризиків	9,9
Страхування виданих та прийнятих гарантів	1,5

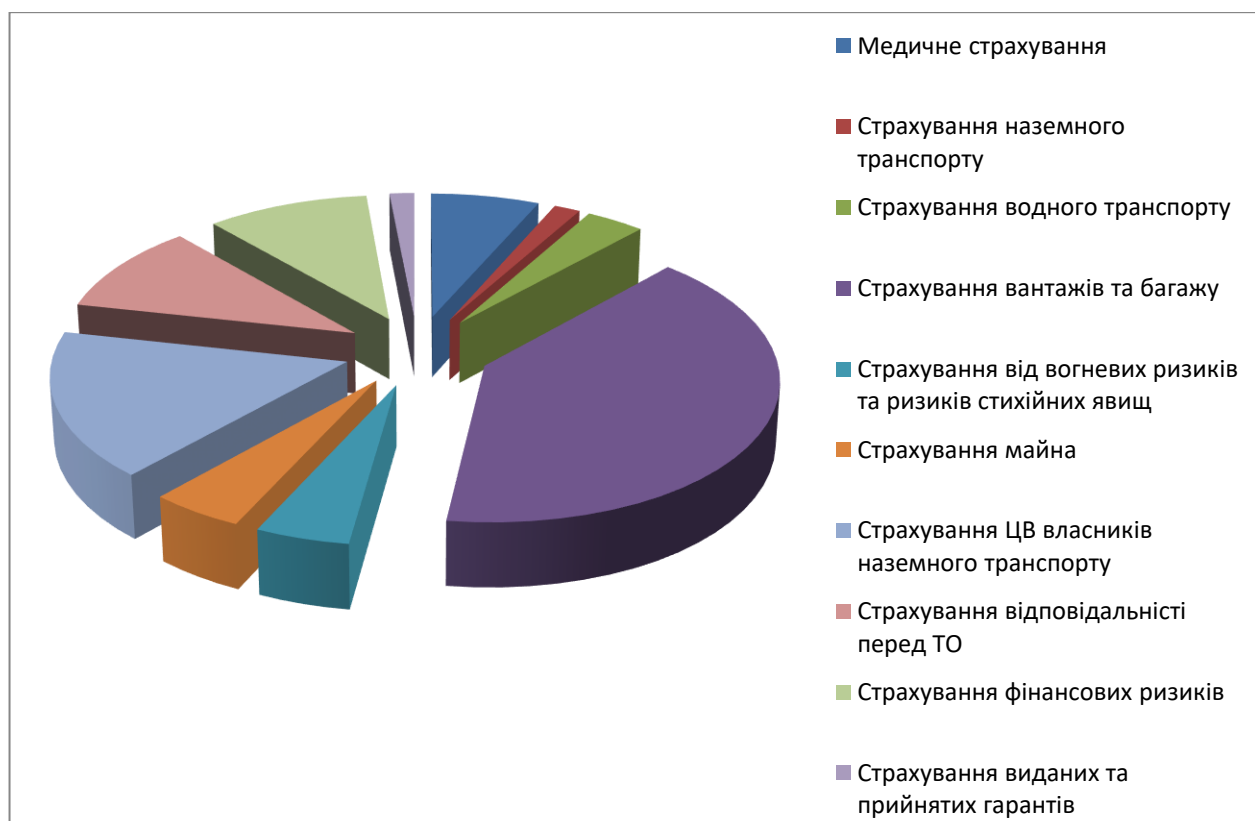


Рис.3.1 – Графічне зображення структури страхового портфеля СК Мегаполіс по добровільним видам страхування

Табл. 3.4 – Структура страхового портфеля СК Мегаполіс по обов'язковим видам страхування[53]

Вид страхування	% в загальній структурі
Страхування працівників відомчої та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин	17,8
Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	9,0
Страхування ЦВ суб'єктів господарювання за шкоду на об'єктах підвищеної небезпеки	29,3
Страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів	43,9

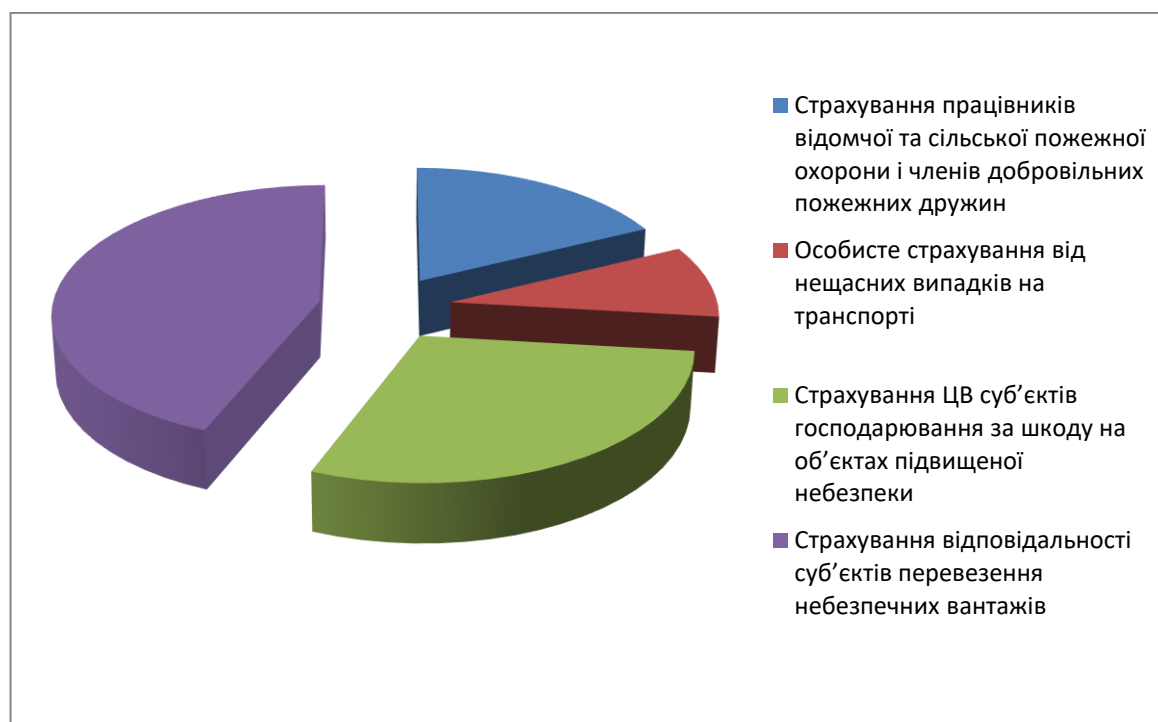


Рис.3.2 – Графічне зображення структури страхового портфеля СК Мегаполіс по обов'язковим видам страхування

### 3.2 Аналіз фінансових показників діяльності СК «Мегаполіс»

Надійність страхового покриття для клієнтів СК «Мегаполіс» забезпечується якісними програмами перестраховування.

Значний успіх компанії пов'язаний з рядом факторів:  
ефективна робота молодшої команди професіоналів з багаторічним досвідом роботи на страховому ринку і які є фахівцями своєї справи;  
активне впровадження нових підходів у роботі з клієнтами;  
підвищення якості страхових послуг та якісного обслуговування під час дії договорів страхування та у разі настання страхових випадків;  
своєчасна виплата страхового відшкодування.

Велика увага приділяється стратегії розвитку компанії, вдосконаленню бізнес-процесів та їх автоматизації.

СК «Мегаполіс» здатна задовольнити потреби у сфері страхування компаній з різними видами діяльності та форм власності, оскільки надає повний спектр страхових послуг, про що свідчать ліцензії Міністерства фінансів України на наступні види страхування:

- страхування від нещасних випадків;
- страхування наземного транспорту;
- страхування вантажу та багажу;
- страхування майна від пожежних ризиків та ризиків стихійного лиха;
- страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- страхування кредиту;
- страхування інвестицій;
- страхування фінансових ризиків;
- страхування залізничного транспорту;
- страхування водного транспорту;
- страхування відповідальності власників водного транспорту;
- медичне страхування;

страхування відповідальності перед третіми особами;

При розробці плану розвитку Страхової компанії в першу чергу враховується забезпечення фінансової стійкості страхової компанії, збільшення асортименту видів послуг тощо. Особливу увагу керівника слід приділити діяльності з надходження страхових премій, які є початковим доходом страховика, тобто фінансовою основою всієї подальшої діяльності страхової компанії. Таким чином, планування в страхуванні — це спроба передбачити створення страхового фонду — джерела страхових виплат, рівня життя населення як основного чинника особистого та майнового страхування.

Актив балансу містить дані про розміщення капіталу в розпорядженні підприємства, про внески його питомого майна і матеріальних цінностей, про витрати підприємства на розробку і реалізацію послуг та про інші вільні грошові кошти. Згрупуємо статті балансу та розраховану суму валюти балансу.

Таблиця 3.5 - Баланс підприємства

Актив	2019р	2020р	Відхилення	Пасив	2019р	2020р	Відхилення
I. Необоротні активи	6728	6183	-545	I. Власний капітал	9095	8334	-761
II. Оборотні активи	3569	2250	-1319	II. Забезп. наступних витрат і платежів	57	7	-50
III. Витрати майбутніх пер	5	2	-3	III. Довгостр. зобов.	-	-	
				IV. Поточні зобов'язання	1150	94	-1056
				V. Доходи майб. пер	-	-	
Баланс	10302	8435	-1867	Баланс	10302	8435	-1729

Активи балансу цього підприємства відображають загальну вартість майна за 2019 та 2020 роки. Отже, показники балансу на кінець звітної періоду зменшилися. Також змінилися показники необоротних та оборотних активів, вони дорівнюють відповідно 545 та 1319 тис. грн.

Аналізуючи дані цієї таблиці – пасив балансу, можна зробити висновок, що на кінець 2020 року розмір власного капіталу зменшився – це негативний показник. Позитивним є те, що поточні зобов'язання значно зменшилися.

В активах підприємства найбільшу частину становлять необоротні активи.

У пасивах цього підприємства найбільшу частину становить власний капітал.

Для визначення зміни абсолютної величини, питомої ваги за всіма розділами активів балансу складено таблицю порівняльного аналітичного балансу активів СК «Мегаполіс».

Таблиця 3.6 - Порівняльний аналітичний баланс активів

Активи	абсолютний величини		Питома вага		Відхилення		В% група б: бі.2	% Для переміщення загальна сума
	2019 рік	2020 рік	2019 рік	2020 рік	Абс. Проведен о.	Питання. Вага		
I. Основні засоби та активи, що не відстрочені	6728	6183	65,31	73,30	-545	7,99	-8,10	44,70
II. Оборотні активи	3569	2250	34,64	26,67	-1319	-7,97	-36,96	203,93
- запаси	2679	102	26,00	1,33	-2567	-24,68	-95,82	137,49
дебетова заборгованість	941	1740	9,13	20,63	799	11,49	84,91	-42,80
В..бор. активи	51	0	0,00	0,00	-51	8,00	-100,00	-0,43
Гроші .. кошти, їх екв.	51	396	0,50	4,69	345	4,20	676,47	-18,48
III. Витрати можливо .. пер.	5	2	0,05	0,02	-3	-0,02	-60,00	0,16
<b>Баланс</b>	10302	8435	100	100	-1867	-0,98	-18,12	

З таблиці видно, що у 2019 році структура активів цього підприємства суттєво змінилася: як в абсолютній вартості, так і в питомій вазі відповідно на 1319 тис. грн. і 7,97%.

Отже, аналізуючи дані балансу, можна зробити висновок, що найбільшу частку в активах займає перший розділ активу – основні засоби та необоротні активи. У 2019 р. його частка становила 65,31%, або 6728 тис. грн., а в 2020 р. його абсолютна сума знизилася до 6183 тис. грн., а питома вага — 73,30%, що свідчить про тенденцію

до накопичення ресурсів, можливе майбутнє збільшення надання страхових послуг.

Абсолютна вартість оборотних активів у 2019 році зменшилася на 1319 тис. грн., переважно за рахунок запасів та готової продукції у питомій вазі – на 24,68 %; але в 2020 році відбулося збільшення дебіторської заборгованості за товари та послуги. Позитивним моментом у фінансовій діяльності страхової компанії є збільшення грошових коштів на 345 тис. грн. та збільшення дебіторської заборгованості на 799 тис. грн. (на 11,49%), які в підсумку можуть перетворитися на грошові кошти, що є дуже важливим показником для визначення платоспроможності та фінансової стійкості страховика.

Отже, можна зробити висновок зменшення абсолютної та відносної вартості оборотних активів може призвести до уповільнення їх оборотності, що можна

У структурі необоротних та оборотних активів зменшилась питома вага матеріальних оборотних активів, а зросла частка грошових активів.

Таблиця 3.7 - Аналіз джерел формування коштів підприємства

	Абсолютні значення		Відхилення, абсолютне значення	Відхилення, %
	2019 рік	2020 рік		
Загальні джерела покриття власності, в т.ч	10302	8435	-1867	
Власний капітал	9095	8334	-761,00	
у % до майна	88,28	98,80		10.52
Власні оборотні кошти	3569	2250	-1319	
у % до майна	39,24	27.00		-12.24
Усі зобов'язання	1150	94	-1056	
у % до майна	11.16	1.11		-10.05

Основним джерелом майна товариства є власні кошти, частка яких у 2019 році зросла на 10,52%. Частка оборотних коштів у власному капіталі зменшилась з 39,24% до 27%. В абсолютному вираженні також зменшилась частка зобов'язань. Це свідчить про незалежність готелю від позикового капіталу, а також про низький рівень та недостатню привабливість для використання залучених коштів.

Для аналізу оборотних коштів підприємства розрахуємо такі показники:

Таблиця 3.8 - Показники ефективності використання оборотних коштів



Індикатор	2019 рік	2020 рік	Відхилення
Оборот оборотних коштів (K0), оборот	10924/3982 = 2,74	7961 / 2909,5 = 2,73	-0,01
Тривалість одного обороту оборотних коштів (D0), днів	360 / 2,74 = 131	360 / 2,73 = 132	+1
Оборот товарно-матеріальних цінностей (КОЗ), оборот	13164/2930 = 4,49	10512/2781 = 3,77	-0,72
Тривалість одного обороту товарно-матеріальних цінностей (Доз), днів	360 / 4,49 = 80	360 / 3,77 = 96	+16
Готівковий оборот у розрахунках (Кореспондент). революції	10924 / 1552,5 = 7,03	7961/2396 = 3,32	-3,71
Тривалість одного готівкового обороту в розрахунках (Дпр), днів	360 / 7,03 = 51	360 / 3,32 = 108	+57
Оборот дебіторської заборгованості (Код), оборот	10924 / 1552,5 = 7,03	7961/2396 = 3,32	-3,71
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (DOD), днів	360 / 7,03 = 51	360 / 3,32 = 108	+57
Оборот кредиторської заборгованості (ДКЗ), оборот	10924 / 1322,5 = 8,26	7961/1244 = 6,33	-1,93
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості (ДКЗ), днів	360 / 8,26 = 44	360 / 2,74 = 56	+12
Оборот чистих оборотних коштів (Кох), оборот	10924 / 2663,5 = 4,10	7961/2186 = 3,64	-0,46
Тривалість одного обороту чистих оборотних коштів (Дочі), днів	360 / 4,10 = 88	360 / 3,64 = 99	+11
Зворотність основних засобів (КФ), оборотів	10924 / 6829,5 = 1,59	7961 / 6455,5 = 1,23	-0,36
Тривалість одного обороту основних засобів (ДОФ), днів	360 / 1,59 = 226	360 / 1,23 = 293	+67
Оборот усіх активів (COA), оборот	10924 / 6829,5 = 1,59	7961 / 6455,5 = 1,23	-0,36
Тривалість одного обороту всіх активів (DOA), днів	360 / 1,59 = 226	360 / 1,23 = 293	+67

Оборотність усіх активів у 2020 році відповідно зменшилась, збільшилась тривалість днів його обороту.

Уповільнення оборотності оборотних коштів збільшує потребу в них, не дозволяє підприємству вивільнити частину оборотних коштів. Страхова компанія потребує збільшення кількості оборотів, цього можна досягти за рахунок скорочення періоду розробки та періоду обігу.

За даними балансу складемо таблицю структури пасиву.

Таблиця 3.9 - Структура пасивів підприємства

Пасивний	абсолютний величини		Питома вага		Абсолют на кількості obs.well	Питома вага Піт. вага	В% грб: гр. 2	% від обр.
	2019 рік рік	2020 рік рік	2019 рік Рік	2020 рік рік				
I. Власний капітал	9095	8334	88,28	98,80	-761	10.52	-8,37	46.17
II. Забезпечення подальших витрат і платежів	57	7	0,55	0,08	-50	-0,47	-87,72	484.03
III. Довгострокові зобов'язання	-	-						
VI. Поточний зобов'язання на цьому рахунку	1150	94	11.16	1.11	-1056	-10.05	-91,83	56,56
банк короткого кредиту	155	30	1,50	0,36	-125	-1,15	-80,65	6.70
кредит.заборг .. на товари, послуги	329	153	0,02	1.81	-51	8.00	-15.50	-0,43
поточний. розробка розрахунками.	210	22	2.04	0,26	-188	-1,78	-89,52	10.07
V..Поточні зобов'язання	456	12	4.43	0,14	-444	-4,28	-97,37	23,78
V. Дохід .майб пров.	-	-						
<b>Баланс</b>	<b>10302</b>	<b>8435</b>	<b>100</b>	<b>100</b>	<b>-1867</b>	<b>0,79</b>	<b>-18.12</b>	

За даними таблиці можна зробити висновок, що власний капітал зменшився на 761 тис. грн., довгострокових зобов'язань підприємство не має, поточні зобов'язання значно зменшилися за рахунок. У 2020 році частка власних джерел зросла з 88,28% до 98,8% та зменшилась частка кредиторської заборгованості, що оцінюється позитивно для оцінки фінансової стійкості та незалежності підприємства від позикових коштів.

Таблиця 3.10 - Динаміка структури власного капіталу

Джерело капіталу	Сума, тис. грн		Структура капіталу, %		
	2019 рік	2020 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення
Зі статутним фондом	19925	19925	2.19	2.39	0,20
Додатковий капітал	30	30	0,00	0,00	0,00
Резервний капітал	-	-			
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	456	1226	0,05	0,15	-0,10
Неоплачений капітал	10378	10378	1.14	1.25	0,10
<b>Всього</b>	<b>9095</b>	<b>8334</b>			

З даних наведеної вище таблиці можна зробити висновок, що в структурі власного капіталу змінився розмір непокритого збитку, він збільшився на 770 тис. грн.

Також компанія значно зменшила частку залучених коштів (10,05% від загальної суми позикового капіталу), що є позитивним явищем у компанії та зменшує залежність від кредиторів.

Для оцінки перспективної платоспроможності розраховуються такі показники ліквідності: абсолютна, швидколіквідна та загальна.

1. Коефіцієнт покриття (загальний) дорівнює:

2019 рік

$$3569/1150 = 3,103$$

2020 рік

$$2250/94 = 23,936$$

Критичне значення цього коефіцієнта –  $K_{lp} = 1$ . Коефіцієнт покриття значно вищий за нормативний 2019 р., що свідчить про наявність у підприємства достатньої кількості оборотних коштів для погашення заборгованості протягом року.

Відношення ліквідних активів перших двох груп до загальної суми короткострокової заборгованості підприємства є коефіцієнтом швидкої ліквідності. Задовольняє переважно межі від 0,7 до 0,8. У нашому випадку коефіцієнт буде дорівнює:

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності визначається таким чином:

2019 рік

$$((3569 - (729 + 784 + 948 + 218)) / 1150 = 0,774$$

2020 рік

$$((2250 - (4 + 98)) / 94 = 22,851$$

У 2019 році цей показник відповідає нормативному, а в 2020 році коефіцієнт значно зріс, тобто на одиницю термінових боргів припадає близько 23 одиниць ліквідних коштів. Отже, готель може терміново погасити борги готівкою.

3. Визначимо коефіцієнт абсолютної ліквідності:

2019 рік

$$(49 + 2) / 1150 = 0,044$$

2020 рік

$$396/94 = 4,213$$

Отже, у 2020 р. коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс до 4,213, що відповідає нормативу (коливання від 0,2 до 0,25), тобто через короткострокову заборгованість підприємство може відповідати за своїми зобов'язаннями.

Таблиця 3.11 - Показники ліквідності готелю

Показник ліквідності	Нормативне значення	2019 рік	2020 рік
Абсолютна ліквідність	> 0, збільшення	0,044	4.312
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	0,774	22 851
Коефіцієнт Покриття	> 1	3,103	23,936

Дані таблиці показують, що на даний момент баланс є ліквідним, у 2020 році коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшився на 4,268. Такий коефіцієнт ліквідності дозволяє підприємству використовувати кредити банків і компаній, сприяє інвестуванню в підприємства.

Аналізуючи коефіцієнт швидкої ліквідності, можна сказати, що він є досить високим, вище нормативної норми і має тенденцію до зростання порівняно з попереднім періодом, що пов'язано насамперед із зменшенням кількості готової продукції, товарів та виробничих запасів у складські приміщення.

Підприємство можна визнати платоспроможним через те, що коефіцієнт швидкої та абсолютної ліквідності за 2020 рік вищий за нормативний. Це пов'язано зі збільшенням готівки та зменшенням товарів. Розраховуємо співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості:

2019 рік

$$(472 + 195 + 121) / (0 + 329 + 4) = 2,366$$

2020 рік

$$(1672 + 0 + 80) / (0 + 30 + 3) = 53,091$$

Цей показник свідчить про те, що підприємство має можливість протягом року погасити кредити за рахунок боржників.

Розрахуємо показники фінансової стійкості страхової компанії.

1. Визначимо оборотні кошти – оборотні кошти

2019 рік

$$1,9095 + 57 + 0 - 6728 = 2424 \text{ або}$$

$$2,3569 + 5 - 1150 = 2424$$

2020 рік

$$1,8334 + 7 + 0 - 6183 = 2158 \text{ або}$$

$$2,2250 + 2 - 94 = 2158$$

У першому випадку ми використовуємо різницю між сумою власного капіталу та довгострокових зобов'язань і поза оборотними активами, у другому різницю між оборотними активами та короткостроковими зобов'язаннями – результат однаковий.

Власні оборотні кошти, або оборотні, у 2020 році зменшилися на 266 тис. грн.

2. Коефіцієнт забезпеченості оборотними активами власними коштами дорівнює:

2019 рік

$$(9095 + 57 - 6728) / (3569 + 5) = 0,678$$

2020 рік

$$(8334 + 7 - 6183) / (2250 + 2) = 0,958$$

Цей показник зріс у 2020 р. на 0,28 і більше рекомендованого значення  $Kз.вк > 0,1$ ,  $Kз.вк = 0,2$ . Тобто підприємство має абсолютну можливість трансформувати активи в ліквідні грошові кошти.

3. Маневреність оборотних коштів дорівнює:

2019 рік

$$(729 + 784 + 948 + 218) / 3574 = 0,75$$

2020 рік

$$(4 + 98) / 2252 = 0,045$$

Значно знизився показник маневреності оборотних коштів – на 0,705. Це має позитивне значення для підприємства – підвищує його платоспроможність, показує, яка частка запасів, тобто матеріальних, виробничих запасів, є у його власних оборотних коштах. Збільшення запасів призводить до уповільнення оборотності оборотних коштів.

4. Маневреність власних оборотних засобів дорівнює:

2020 рік

$$(49 + 2) / (9095 + 57 - 6728) = 0,021$$

2020 рік

$$396 / (8334 + 7 - 6183) = 0,184$$

Збільшення частки абсолютно ліквідних активів у власних оборотних коштах забезпечує свободу фінансового маневру.

5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу становить

2019 рік

$$(9095 + 57 - 6728) / (9095 + 57) = 0,265$$

2020 рік

$$(8334 + 7 - 6183) / (8334 + 7) = 0,259$$

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує частку власних оборотних засобів у власному капіталі, у 2020 р. підприємство має незначне зниження цього коефіцієнта, але його значення вище нормативу.

$K_m > 0,1$  у 2,6 рази.

6. Розрахувати коефіцієнт концентрації боргового капіталу:

2019 рік

$$(0 + 1150) / 10302 = 0,112$$

2020 рік

$$(0 + 94) / 8435 = 0,011$$

У 2020 році коефіцієнт концентрації позичкового капіталу зменшився на 0,1 і є невисоким. Це підприємство використовує для своєї роботи переважно власні кошти.

7. Коефіцієнт фінансової стійкості (фінансування) дорівнює:

2019 рік

$$(9095 + 57) / (0 + 1150) = 7,958$$

2020 рік

$$(8334 + 7) / (0 + 94) = 88,734$$

Стандартне значення Кф.с.  $> 1$ , на цьому підприємстві у 2019 р. коефіцієнт фінансової стійкості був досить високим, а в 2020 р. значно зріс. Цей показник свідчить про те, що підприємство забезпечує власні кошти заборгованістю, перевищення власних коштів над позиковими свідчить про фінансову стійкість підприємства.

Розраховані коефіцієнти групуються в таблицю та визначаються відхилення рівня кожного з показників фінансової стійкості.

Таблиця 3.12 - Показники фінансової стійкості

Путівники	Рівень індикатора			
	Нормативне значення	2018 рік	2019 рік	Відхилення +/-
Коефіцієнт фінансової самостійності підприємства, %	$> 0,5$	0,888	0,989	0,101
Коефіцієнт залежності	= 2, зменшити	1.126	1.011	-0,115
Коефіцієнт гнучкості власного капіталу	$> 0,1$ , збільшення	0,265	0,259	-0,006
Коефіцієнт концентрації позичкового капіталу	$> 0,5$ , зменшується	0,112	0,011	-0,101
Коефіцієнт фінансової стабільності	$> 1$	7958	88 734	80 776

Можна зробити висновок, що фінансовий стан підприємства стабільний, він залежить від багатьох причин, а саме від активної діяльності самого підприємства.

### 3.3 Пріоритетні напрями діяльності по розвитку страхового ринку в Україні

Український ринок страхових послуг має значні можливості, але потреби національної економіки та населення у якісних страхових послугах не задовольняються. Для вирішення цієї проблеми треба провести реформи за

наступними напрямками: 1. Посилення конкурентоспроможності та стійкості страхового ринку України. 2. Розширення спектра та підвищення якості страхових послуг. 3. Розвиток страхової культури громадян та підвищення фінансової грамотності учасників страхового ринку. 4. Підвищення ефективності державної політики у сфері регулювання ринків фінансових послуг.[34]

Посилення конкурентоспроможності та стійкості страхового ринку України: поступове впровадження пруденційного нагляду за страховими компаніями з урахуванням євроінтеграційної складової державної політики;

перегляд, з урахуванням наслідків фінансової кризи, вимог та переліку фінансових інструментів, якими можуть бути представлені резерви страхових компаній, та механізмів такого розміщення;

сприяння капіталізації страхового ринку шляхом підвищення вимог до розміру статутного капіталу, гарантійного фонду;

удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності актуаріїв, забезпечення правової основи та організаційної підтримки у створенні національної системи підготовки та сертифікації актуаріїв;

удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності страхових посередників та незалежних експертів з питань оцінки ризиків та визначення розміру збитків, завданих страхувальникам.

Розширення спектра та підвищення якості страхових послуг:

створення державної страхової компанії з метою підвищення рівня надійності, конкурентоспроможності та ефективності страхового ринку України; проведення ефективної державної політики, спрямованої на забезпечення страховим захистом економічних інтересів держави; підвищення привабливості страхового ринку України для інвесторів;

підвищення ефективності аграрного страхування зі збереженням компенсування частини страхових премій державою за пріоритетними напрямками сільськогосподарського виробництва;

створення правових засад для впровадження та розвитку інвестиційного та пенсійного страхування;



оптимізація кількості обов'язкових видів страхування та забезпечення проведення належної експертизи соціально-економічної доцільності запровадження кожного нового виду обов'язкового страхування.

Розвиток страхової культури громадян та підвищення фінансової грамотності учасників страхового ринку:

системне, з урахуванням особливостей окремих категорій, інформування населення про стан та перспективи розвитку страхового ринку, переваги отримання страхових послуг та наявні ризики, що існують на цьому ринку;

НБУ розроблено „Концепцію Державної цільової соціальної програми інформування громадськості про діяльність небанківських фінансових установ і ризики та переваги, пов'язані з наданням ними фінансових послуг”. Метою Концепції є захист інтересів споживачів фінансових послуг шляхом проведення об'єктивної, систематичної та цілеспрямованої інформаційної кампанії для розв'язання проблеми недостатньої поінформованості населення щодо стану небанківського фінансового сектора;

сприяння поліпшенню якості надання страхових послуг та підвищенню довіри до інституту страхування, зокрема, через гармонізацію страхового нагляду з міжнародними стандартами та його орієнтацію на захист прав споживачів; модернізацію страхового бізнесу та систем управління страховими компаніями.

Підвищення ефективності державної політики у сфері регулювання ринків фінансових послуг шляхом посилення інституційної спроможності НБУ та його операційної незалежності.

## ВИСНОВОК

Масштабне та активне впровадження українського страхового ринку в глобалізацію страхових відносин відбуватиметься поступово та вибірково. Знадобляться великі зусилля, щоб адаптувати національні страхові продукти до вимог світового ринку, змінити їх параметри на конкурентний рівень. Підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних страхових продуктів є основою для включення українського страхового ринку в процес глобалізації страхових відносин.

Світовий страховий ринок охоплює весь комплекс міжнародних страхових операцій. У круговому потоці страхових операцій на світовому страховому ринку існують два основних види страхових каналів - пряме страхування, за яким страхова послуга переходить від страховика до страхувальника, і непряме страхування, при якому страхова послуга від страховика до страхувальника переходить через систему страхових посередників. Страховий ринок України виник із проголошенням незалежності країни і водночас відчув жорсткість і безкомпромісність міжнародної страхової системи. Входження цієї галузі національної економіки у світове господарство є актуальним і водночас проблематичним, оскільки зумовлено великою кількістю об'єктивних і суб'єктивних факторів.

Говорити про завершення формування українського страхового ринку ще рано, оскільки процес його становлення супроводжувався кризовими явищами, які виявилися на етапі ринкової трансформації української економіки. Ситуацію в страховій галузі в Україні визначають дві групи факторів – гальмують розвиток страхового бізнесу та стимулюють його розвиток. Завданням державних органів на цьому етапі є виявлення всіх факторів, що стимулюють розвиток страхового ринку, реалізація їх потенціалу та послаблення впливу факторів, що гальмують цей процес.

До факторів, що гальмують розвиток страхового ринку, можна віднести:  
відсутність чіткої цільової державної політики у сфері розвитку страхування;

фінансово-економічна нестабільність в країні;

недосконалість страхового законодавства;

низька страхова культура населення;

слабкі податкові стимули;

відсутність надійних інвестиційних схем

Успішний розвиток інтеграційних процесів на національному страховому ринку, на мою думку, залежатиме від:

сталість фінансового середовища суб'єктів господарювання та населення - потенційних страхувальників;

формування фінансово стійких страхових організацій;

підвищення ролі країни та її органів у зміцненні та розвитку страхового ринку;

формування державних пріоритетів у розвитку національного страхового ринку;

розробка правової бази страхування;

використання сучасних методів в управлінні страховими компаніями

Оскільки обмеження глобалізації є нереальним, єдино правильним шляхом в цих умовах є розробка нових підходів до регулювання процесів на національному страховому ринку, формування ефективних моделей управління страховими відносинами в Україні. З огляду на це, вам потрібно:

визначити основні параметри та тенденції розвитку сучасного світового страхового простору та місце в ньому страхового ринку;

сформувати систему інструментів економічного регулювання, які б оперативно реагували на ймовірні суттєві зміни умов страхування діяльності;

забезпечити поступове звуження сфери використання фіскальних механізмів регулювання страхових відносин шляхом мінімізації податкового навантаження на фінансові результати діяльності страховиків на основі запровадження принципів оподаткування у сфері страхування в Європейському Союзі.

Необхідно також адаптувати концептуальний інструментарій національного страхового права до понятійного апарату міжнародних договорів, що регулюють торгівлю страховими послугами в умовах глобалізації світового страхового ринку;

адаптувати класифікацію видів страхової діяльності, правила формування страхових резервів та їх інвестування до вимог світового страхового ринку; продовжити роботу щодо вдосконалення системи та структури управління інститутами національного страхового ринку, вивчити причини, форми та досвід об'єднання фінансового, банківського та страхового капіталів.

## ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Про фінансові послуги та державне регулювання ринку: Закон України від 12.07.2001 // Російське правосуддя. - 2001.
2. Про затвердження Положення про порядок здійснення страховими посередниками діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1996 р. № 1523 // Офіційний вісник України – 1996р.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про обов’язкове особисте страхування від нещасних випадків на транспорті» № 959 від 14.08.1996.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок здійснення страховими посередниками» № 1523 від 18.12.1996р.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про особливі умови діяльності страхових брокерів» № 747 від 29.04.1999р.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та правил обов’язкового страхування відповідальності власників собак за шкоду, яка може бути заподіяна третім особам» № 944 від 09.09.2002.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та правил обов’язкового авіаційного страхування цивільної авіації» № 1535 від 12.10.2002.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та правил обов’язкового страхування сільськогосподарських тварин» № 590 від 23.04.2003р.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження розміру страхових виплат за додатковими договорами про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів» № 539 від 29.04.2018.
10. Страхування: Підручник / Зав. ред. колорит і наук. ред. С. С. Осадець, д-р екон. наук, проф. – К: КНЕУ, 2012. –528 с.
11. Александрова М. М. Страхування: Навч. надбавка -К.: ЦУЛ, 2012.

12. Антоша О. Асистентна компанія як засіб боротьби з шахрайством // Фінансові послуги. –2012. - № 7 - 8.
13. Айєга Кіццо. Нові аспекти медичної допомоги за кордоном // Фінансові послуги. –2011. - № 7 - 8.
14. Базилевич І.Д., Базилевич К.С. Страхування. - К.: Знання, 2012. -- 216с.
15. Брагінський М.І. договір страхування. - М.: УСТА, 2013.
16. Біленчук Д.П., Біленчук П.Д., Залєтов Є.М., Клименко Н.І. Страхове право України. Підручник для вищих навчальних закладів. // Ред. проф. Біленчук П. Д. та Президент Ліги страхових організацій України Філонюк Про Ф. – К.: Атика, 2009. – 368 с.
17. Вереськ М., Пилипенко М. Льод, державні страхові посередники // Бізнес. - 2010. №3.
18. Внукова Н. М. Практикум зі страхування. Випуск 1. - К: Терези, 2008. -- 40 с.
19. Галагуза Н. Ключова фігура // Страхове ревію. - 2006. №6.
20. А. А. Гвозденко Основи страхування: Навч. - М.: Фінанси і статистика, 2008. - 304 с.
21. Говорушко Т.А., Тимченко О.І. Про розвиток страхування вкладів в Україні // Економіст. –2011. №7-8.
22. Гутко Л. М. Проблеми розвитку національного страхового ринку // Фінанси України. - 2013. - №11.
23. Дарков В. Асоціація страхових посередників України – кого обіграти? // грошові послуги, -2007. - №3.
24. Дарков В. Хто захищатиме страховиків? //Фондовий ринок. - 2013. - №13
25. Державна програма розвитку страхового ринку України на період до 2020 року та на перспективу до 2030 року // Україна - VII IКЕ53. - 2018. - №20.
26. Економічна теорія: Підручник / За ред. В.М. Тарасовича. 2006. – С.371-387.
27. Журавльов Ю.М., Секерт І.Г. Страхування і перестрахування: теорія і практика. - М.: Вид. центр «АНКІЛ», 2013. – 192 с.
28. Загородиш А. Г., Вознюк Г. Л. Страхування: термінологічний словник. 2-е вид., Вид. і додати. - Львів: Besquite Bit, 2012. -- 104 с.

29. Закон України "Про страхування" від 7 березня 1996 року
30. Ковальчук І.В. Реальне господарство: Навч. посібник з економіки підприємства. К.: ВІПОЛ, 2014. - 335 с.
31. Конспект лекцій з дисципліни "Страховий менеджмент" для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності «072 Фінанси, банківська справа та страхування» / Укл.: Золотарьова О.В. – Кам'янське: ДДТУ, 2016р. -100с.
32. Криворучко А.В. Розвиток страхового ринку в сільському господарстві // Економіка АПК. – 2017. – № 6. – С. 66 – 70.
33. Кушелєв Ю. П'ятий елемент // Фінансові послуги / Всеукраїнський аналітичний журнал. - 2013. -№ 4. с. 60
34. Левченко В. П. Ринок небанківських фінансових послуг в Україні: проблеми становлення та стратегія розвитку: дис. доктора економ. наук : спец. 08.00.08. Левченко В. П. Ірпінь, 2018. 520 с.
35. Носенко С. Чиста допомога залишається привілеєм небагатьох // грошові послуги. - 2014. - № 7 - 8.
36. Ротова Т.А., Руденко Л.С. Страхування: Навчальний посібник – К.: Київ. вище. торг-економ. ун-т, 2016. -- 400 с.
37. Основи страхової діяльності: Підручник / Ота за ред. проф. Т.А.Федотова. - М.: БЕК, 2009.
38. Павлов В.І., Білоус Н.М. Страхові послуги. – Рівне: 2010.
39. Поліщук О. А., Лейміч Д. С Організація управління фінансами страхових компаній в Україні // V Международная научно-практическая Интернет-конференция «Качество экономического развития: глобальные и локальные аспекты» (17–18 июня 2013г.)
40. Сосновський О. Ринок, незважаючи на труднощі, розвивається // Фінансові послуги / Всеукраїнський аналітичний журнал. - 2012. - № 7 - 8. с.30 - 33.
41. Сплетушов Ю.А., Дюжиков Є.Ф. Страхування: Навч. надбавка. М: ІНФРА - М, 2002. -- 312 с. (серія «Вища освіта»).
42. Страхування. Підручник. надбавка. – Суми: Слобожанщина, 2007.-96 с.

43. А. А. Таркутяк Страхові послуги: Навчальний посібник – Київ: Європейський університет, 2013.
44. Туровський В. Брокер: складний шлях до ринку // Фінансові послуги. - 1997 - №2.
45. Уманців Ю. Медичне страхування: напій, проблеми, перспективи // Фінансова тема. - 2008. № 6 - 7. с. 85 - 91.
46. Філософ О. Навіщо потрібен страховий брокер // Фінансові послуги / Всеукраїнський аналітичний журнал. - 2013. - № 4. с. 60
47. Фінк. Ф. Роль страхових посередників у світовій системі надання страхових та перестрахових послуг // Інвестиційний журнал. - 2009. - № 6 - 7.
48. Шелехов К.В., Бігдаш В.Д. Страхування. Страхові послуги. - М.: ІЕУГП, 2010. -- 268 с.
49. Шахов А. К. Страхування: Навч. для вузів - М.: UNITI - DANA, 2015.
50. Штпефюк П. Посередництво на страховому ринку: аспекти діяльності // Україна - ВШЕ55. - 2015. №12.
51. Янішен В. Система особистого страхування в Україні // Підприємництво, економіка і право - 2016 - №10.
52. <https://mpolis.com.ua/>
53. <https://forinsurer.com>
54. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-oprilyudniv-bachennya-maybutnogo-regulyuvannya-strahovogo-rinku-ukrayini>
55. [https://dl.nure.ua/pluginfile.php/1120/mod\\_resource/content/1/001.pdf](https://dl.nure.ua/pluginfile.php/1120/mod_resource/content/1/001.pdf)